19. štev. Novomesto, 3. avgusta 1916. Letnik XXXII.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1·50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3·50 K, za Ameriko 4·50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Cesar svojim narodom.

Dunaj, 31. julija. (K. u.) „Wiener Zeitung“ objavlja sledeče cesarjevo lastnoročno pismo:

Ljubi grof Stürgkh!

Drugič se ponavljajo v obletnico dnevi, v katerih so nas prisilila na vojsko nespravljiva mišljenja naših sovražnikov.

Kakor tudi z bolečino obžalujem dolgo dobo te človeštvu naložene trde preizkušnje, me pa vendar le vedno iznova navdaja pogled nazaj na težko borenje, ki upravičuje moje zaupanje v nepremagljivo moč monarhije vedno iznova.

Vredni svojih hrabrih sinov, ki prisrčno združeni z armadami naših slavnih zaveznikov junaško kljubujejo vedno ponovljenemu naskoku premoči, izvajajo ljubljeni moji narodi tudi doma tisto visoko mero navdušenega izpolnjevanja dolžnosti, ki odgovarja veliki, resni dobi. Združeni v mogočni volji za zmago, prinašajo z možato odločnostjo vsako žrtev, ki jo zahteva zagotovitev bodočega častnega in trajnega miru. S pravim umevanjem v dobrobit domovine potrebnih odredb prenašajo vsled vojske potrebne utesnitve gospodarskega življenja in tako preprečujejo zavratne nakane naših sovražnikov, ki merijo na po načrtu izvajano ogroženje obstoja mirnega prebivalstva.

Moje srce deli z očetovsko skrbjo z vsakim posameznikom mojih zvestih skrb, ki jih tlači in ki jo tako vztrajno prenašajo, bolest za tiste, ki so padli, bolest za ljubljence na bojišču, motenje blagodejnega mirnega dela in občutljivo obtežitev vseh življenjskih pogojev. Toda oprt na zanosite izkušnje dveh let vojske zrem s polnim zaupanjem v sčasoma dozorevajočo bodočnost v osrečevalni zavesti, da moji vrli narodi zmago resnično zaslužijo in z vernim zaupanjem, da jim je milost in pravica Previdnosti ne bo skratila.

V teh resnih, a upa polnih spominskih dneh me sili srce, da prebivalstvu vnovič naznanim, da me njegova domoljubna požrtvovalnost, ki nikdar ne onemaga, navdaja s ponosnim veseljem in da s hvaležnim srcem priznavam njegovo vrlo zadržanje, ki jamči za končni uspeh.

Naročam Vam, da to v mojem imenu naznanite prebivalstvu.

Dunaj, 31. julija 1916.

Franc Jožef, l. r.

Stürgkh, l. r.

Ob zaključku drugega vojn. leta.

Dunaj, 27. julija. (C. kr. korespondenčni urad.) „Wiener Abendpost“ piše med drugim: V teh dnevih se končava drugo leto najsilnejše vojske, kar jih je svet kedaj videl in čutil. V zadnjih dneh drugega vojnega leta stoje Avstrija in Nemčija, kakor tudi njuni hrabri zavezniki Bolgari in tudi Turčija z vso svojo obrambno silo v boju proti premoči sovražnikov. Neupogljivo gledajo vsakemu sovražnemu navalu, naj pride od vzhoda ali zahoda, od severa ali juga, brez strahu in odkrito nasproti. V junaški roki drže neomadeževani meč enako onemu hrabremu možu, katerega vstrajnost je svoječasno opeval Horac.

Marsikako žalostno poglavje je že zapisala zgodovina te vojske. Tudi mi smo že čutili marsikaj neprijaznega od te „železne igre s kockami“. Zvesto, plemenito kri smo morali žrtvovati, strogo važnost v gospodarstvu življenja smo si morali naprtiti, ali brez tožbe, polni zaupanja v bogati vrelec ljudske sile prenašamo vse nevarnosti. Resne, pobožnega zaupanja v Boga polne besede, s katerimi je naš cesar pred dvemi leti poklical naše narode k orožju in Najvišji manifest, ki nam je v maju 1915 po verolomstvu Italije napovedal nov boj, živi v vseh naših srcih. Gotovo čustvo, da nismo povzročili svetovnega požara, da nam je edino le ljubezen do naše domovine, sveta dolžnost, boriti se za njena tla in pravico, potisnila orožje v roke, nam daje trdno zaupanje na končni uspeh in mir, ki se nam bliža iz dalje.

Bitka pri Visu.

Lissa.

V četrtek 20. julija smo obhajali po Avstriji **50 letnico**, odkar je naše brodovje pod vodstvom admirala Tegetthoffa porazilo italijansko vojno ladjevje pri otoku Visu. Ta lepi otok se dviga v vencu dalmatinskega otočja sredi Jadranskega morja 72 km daleč od obale in sicer jugozapadno od Splita. Na otoku se dvigajo krasni griči; najvišji med njimi je Hum 585 m. — Otok Vis je bil slabo utrjen, laška mornarica močnejša od naše, toda junaštvo Hrvatov in Slovencev se je izkazalo tudi takrat. Največja laška ladja „Kralj laški“ je bila trenutno potopljena, druga „Palestre“ je šla v zrak, dve sta bili močno poškodovani; sovražnik je premagan moral odpluti proti Jakinu. Po celi Avstriji je zavladalo nepopisno veselje. Adrija, ki je srce Avstrije, je bila rešena. Od leta 1866. si Lah ni upal več očitno stegovati prstov po naši obali, skrivoma se je pa vedno pripravljal osobito na morju. Lani se je na umeten način razpaljeno laško ljudstvo zopet dvignilo proti nam, da nam odvzame obmorske dežele. Toda kakor leta 1866. so tudi sedaj pohiteli naši junaki na ladje in na okope, da zabranijo brezvestnežu vstop na naše ozemlje in našo obalo. V službi domovine in pod poveljstvom naših odličnih generalov in voditeljev: prestolonaslednika Karla Franca Jožefa, Evgena, Boroeviča, Hausa — so in bodo nepremagljivi. Kakor pred 50 leti bomo skupno z našimi vrlimi borilci in branilci vztrajali v borbi za domovino, dokler Lah ne odloži orožja. Po Adriji mora plapolati avstrijska zastava.

Ljuti boji med Kelti in Germani.

Kelti (sedanji Francozi in Angleži) so odnekdaj branili Germanom, ki so bivali na desnem bregu reke Rena, prehod čez to reko, ki je naravna meja med obema. Pa Germani so že pred Kristusovim rojstvom radi prehajali čez Ren in se polastili galskega ozemlja, ki je bolj rodovitno bilo kakor germansko. V stari Germaniji je bilo mnogo močvirjev in podnebje ostro. Pa ne samo Galijo ampak tudi Italijo so napadali Germanski narodi, ker so se jim sline cedile po lepih kultiviranih deželah. Cimbre in Tevtone, ki so bili prekoračili Alpe, je do celega pobil rimski vojskovodja Marij, in Germane, ki so bili vdrli v Galijo, je Julij Cezar črez reko Ren zapodil in sam dvakrat vdrl v Germansko ozemlje. Boji za mejno reko Ren so se ponavljali skoro vsako stoletje. Napoleonu I. se je bilo posrečilo, da je napravil zavezo obrenskih državic zoper Prusijo, tako zvani Rheinbund, katera zaveza se je pa l. 1866 deloma in leta 1871 popolnoma nehala in s proti zavezo, ustanovitvijo nemške države, odpravila. Od l. 1871 pa se je nasprotje med Francijo in Anglijo in pa med Nemčijo zelo poojstrilo, kajti prvotni prebivalci sedanje Anglije so tudi Kelti. Oboroževanje na obeh straneh Rena je bilo silovito. S prvim avgustom leta 1914 je do vrha prikipelo. Začelo je pokati na obeh straneh Rena in Angleži so prišli Francozom z dvema milijonoma vojakov na pomoč. Boji se vršijo blizu Verduna s silovitimi napori in slepo strastjo. Gotovo je, da ne bo prej konec vojske, dokler se ne bodeta oba nasprotnika, Kelti in Germani, popolnoma vničila. Zmage ne bo, pač pa popolnoma onemoglost. V izmozgane države se bodo naselili tujci, ki bodo obljudili zapuščene kraje. Na to prežijo vse navtralne države. Na mesto da bi se izselili v Ameriko ali Afriko, bojo zasedli zapuščene evropske pokrajine. Besede Kristusovo se bodo vresničile: Blagor mirnim, ker oni bodo zemljo posedli.

Dolenjci! Zakaj ne kupujete v večjem številu prvih kranjskih oficijelnih patrijotičnih znakov?

LISTEK.

Padel je.

Spisal Lud. Koželj.

Po napornih urah je šel učitelj Goričan na izprehod pod milo nebo, da se mu pomirijo živci po celodnevnem trudu, ko je bistril bolj ali manj trde glave vaški deci.

Na križišču ceste sreča v črno oblečeno Potokarico, ki je hitela, kakor je bilo videti, proti domu.

„Moje sožalje Potokarica“ — —

Nalahno je zmajala z glavo in v zadregi povesila oči. „Saj sem kar slutila“, pravi, „da ga ne bo več nazaj, ker se je poslavljal tako ganljivo.“

„Kakor sem v časopisu bral“, pravi g. učitelj, „je padel bri bajonetnem naskoku na severnem bojišču. Pa kaj hočemo, mu je bilo že tako usojeno. Reči moram, umrl je smrti, ki mu jo lahko zavidamo. Umrl je za domovino in njegovo ime bo zapisano v knjigi junakov, ki so žrtvovali življenje za-njo. To naj vam bo v tolažbo pri tem hudem udarcu.“

Potokarica je zrla v enomer v tla in ni odgovorila na te tolažilne besede, tako, da je postalo učitelju skoro nerodno. A znal si je pomagati in je iznova začel govoriti o tem in onem.

Nato se je vzravnala, potegnila preko čela z robcem in povzela: „Naj bo že kakor hoče, gospod učitelj! Hudo je to, četudi se nisva — —, pa kaj vam bom pripovedovala, saj vam je gotovo vse znano. Pa pustim za danes to, mudi se mi domov, skoro ves dan sem že zdoma. Rada bi pa enkrat z vami govorila o tem obširneje.“

„Rad vas sprejmem kadarkoli, le pridite! V nedeljo popoldne se vam bo bržkone najlaže odtegniti od doma“. — Potokarica je bila zadovoljna — prikimala je otožno v slovo in šla sta vsak svojo pot.

V nedeljo po nauku je potrkala Potokarica v šoli. Učitelj jo je debelo pogledal in se začudil. Odkar jo je videl zadnjič, se je močno izpremenila. Lice ji je upadlo, zelo se je postarala.

„Koliko noči pa ste že prečuli, gotovo ste bolni“, vpraša g. učitelj.

In ko bi bila, ali se mi čudite?“

„Ne čudim se ne“, pravi g. učitelj, „ker si lahko mislim, kako vam mora biti pri srcu.“

„Ali dovolite Potokarica! Marsikaj sem čul govoriti, kakor da bi vaš zakon ne bil posebno srečen, a tega nisem verjel.“

Nekako v zadregi je bila Potokarica pri teh besedah, a vzravnala je zopet glavo, ki ji je bila zlezla na prsi, pogledala jasno g. učitelju v obraz, ko je dejala: „Naj povem odkrito, srečna sem bila v najinem zakonu le nekaj mesecev po poroki, pa še takrat dvomim, če nisem varala sama sebe o sreči. Ali potem — — — Globok vzdih je prekinil njen govor. Nato pravi: „Kaj naj vam še več govorim o svojih družinskih razmerah.“

Potokarici so zadrhtele ustnice in zardelo ji je za hip bledo lice. Vsega sevé ne veste in tudi drugi ljudje ne vedó, kaj vse sem pretrpela. Prikrivala sem svetu, kolikor mi je bilo moč, hvala Bogu, ni se zvedelo.“

Začudil se je učitelj, ko je čul, koliko je revica prestala, in malo, da ni rekel: „Ker ni bilo nič prida tega vašega moža, tudi ni vreden kake žalosti in solz, ki jih jokate po njem.“

A žena je nadaljevala: „Da, grdo je ravnal z menoj. A rečem pa, da ga ni nič drugega izpridilo, nego pijača in slaba družba. Četudi pomislim na vse to, me je vendar pretresla v dno srca vest o njegovi smrti, da sem se strahu in žalosti zgrudila. Povem naj vam še, kako je bilo zadnje dni, preden je odšel!“

Naslonila se je na mizo, podprla glavo z obema rokama in govorila na pol tiho bolj sama za-se: „Ne bom pozabila večera, ko je prišel nenavadno zgodaj domov. Nezaupno me je pogledal in rekel: „Veš kaj novega? Vojska je napovedana. Odriniti bom moral tudi jaz na bojno polje in sicer še prav kmalu. Mogoče že v najbližjih dneh.“

„Posebnega strahu pred vojsko nisem spoznala na njem v vseh dneh. Zdelo se mi je pa, da se je v njegovi duši nekaj izpremenilo, kar je kazal sleherni njegov

Plesnoba na grozdju.

Pogosti mali dežki in jutranje megle pospešujejo razvoj plesnobe po naših vinogradih in se je ista pričela na mnogih krajih prav opasno razvijati.

Plesnoba se da ustaviti, če jo koj v pričetku zatiramo. Če se je pa že hudo razvila, se jo težko odpravi. Zato moramo koj, ko jo v svojem vinogradu opazimo, vse bolno grozdje dobro, ampak na fino, ob lepem, gorkem in solnčnem vremenu požveplati. V veliki vročini se ne sme žveplati, zlasti ne z novim žveplom. Na debelo natroseno žveplo pa grozdju bolj škoduje kot koristi.

Ker ima deželni odbor kranjski še nekaj žvepla na razpolago, naj se oglasijo zanj tisti, ki ga nujno rabijo potom županstva.

Kdor ne more čakati, ali kdor žvepla ne more dobiti, ta naj koj in vsaj dvakrat tekom enega tedna poškropi trte s tekočino, ki si jo pripravi iz raztopine 120 dk kalijevega hipermanganata in 2 do 3 kg apna v 100 litrih vode. Grozdje se ž njo mora dobro premočiti.

Kmetijska družba nima nič hipermanganata več v zalogi, zato si ga moramo preskrbeti v lekarnah ali pa v drogerijah, kjer stane kg kakih 10 K. Sto litrov škropilne tekočine stane tedaj 1 K 20 v, z apnom vred pa 1 K 30 v.

Kdor ne dobi hipermanganata v domači lekarni, ta ga lahko naroči v metliški lekarni, ki ga ima večjo množino na razpolago. B. Skalicky.

Gnojenje s pušlji.

Gnojenje s pušlji je na Kranjskem in sosednjem Štajerskem od nekdaj v navadi. Pušlji se sekajo najbolje meseca avgusta, dokler ima list v sebi še obilo redilnih snovi in se potem podkopajo v pol metra globoke jarke v vinogradih tako, da pridejo zgornji konci tik pod površino zemlje.

Gnojenje s pušlji je sicer zastarel in nezadosten način gnojenja vinogradov, vendar pa ima sedaj, ob splošnem pomanjkanju gnojil, nekaj pomena. Posebno v težki zemlji koristi s tem, da zemljo rahla in jo dela prepustno in s tem za trto bolj pripravno.

Vendar-le se ne sme pušljev v taki zemlji zakopati pregloboko, ker potem ne segnijejo, temveč samo strohnijo, ali pa celo splesnijo. Plesnoba iz njih preide lahko na trtne korenine in trte vniči. Zato se mora pušlje v vinogradih previdno rabiti, zlasti pa ne pregloboko in ne preblizo trt, temveč le po sredi vrst zakopati.

Zaradi te nevarnosti in ker je z zakopavanjem pušljev združeno precej dela, je veliko boljše, da mesto njih napravimo iz svežih nasekanih vejic dober kompost in s tem v jeseni ali pozimi pognojimo.

Na senčnem kraju blizu vinograda izkopamo do 1 m globoko jamo. V to jamo namečemo kakih 30 cm (1 čevelj) visoko plast na drobno sesekanih vej in na vsako tako plast vselej nekaj zemlje, ali pa še boljše cestnega blata. Vmes je dobro „zabeliti“ s straniščnim blatom in zaliti z gnojnico. Ko je kompostni kup dovolj visok (približno 1 m nad zemljo), ga pokrijemo vsega z zemljo in ga potem pustimo pri miru, da se razkroji. Predno ga rabimo, ga najmanj enkrat dobro prekopamo, premečemo in premešamo, pri tem pa, če je le mogoče, še enkrat z gnojnico polijemo.

Da se razkrojanje komposta pospeši, je dobro, da ga pri napravljanju ali pri premetavanju potrosimo z apnenim prahom. Tak prah dobimo po nizki ceni v apnenicah.

Kolikor je znano, vsebuje 1000 metrskih stotov pušljev iz bukovih vej 1300 kg dušika, 440 kg kalija in 180 kg fosforove kisline. Jelševi pušlji so še boljši.

Če se pustijo nasekane vejice dolgo ležati ne da bi se koj poddelale, se posušijo in izgubijo na gnojilni vrednosti. Že iz tega vzroka se priporoča pušlje sesekati in kompostirati, ker na ta način ne pride nič v zgubo. Najbolje je rabiti vsaj eno leto star kompost. B. Skalicky.

Domače in tuje novice.

Imenovanje. Za deželnovladnega koncipista je imenovan g. dr. Adolf Golia, konceptni praktikant v Ljubljani.

Vojno odlikovanje. Inženir in strokovni učitelj na kmetijski šoli na Grmu, sedaj nadporočnik 4. bos.-herc. polka, g. Albert Vedernjak, je dobil red železne krone 3. vrste z vojno dekoracijo vsled svojih junaških in uspešnih činov pred sovražnikom. Nadporočnik Vedernjak je v vojaški službi od začetka vojske in je bil že dvakrat ranjen. Zaradi svojih hrabrih dejanj je prejel že lansko leto vojni zaslužni križec 3. razreda z vojno dekoracijo. Dvakrat odlikovanemu, velezaslužnemu g. nadporočniku želimo še nadalje obilo vojne sreče!

Inštalacija novega župnika v Šmarjeti preč. g. Fr. Perko se bode slovesno vršila v nedeljo 6. avgusta po mil. gospodu proštu dr. Seb. Elbert.

Razglas. Mestno županstvo naznanja, da bode oddajalo v mestni hiši izkaznice za sladkor v Novem mestu bivajočim in opravičenim strankam, in sicer za čas od 6. avgusta do 2. sept. 1916 kakor sledi:

V petek, dne 4. avgusta 1916 dopoldne:

od 9. do 10.	ure	za hiš. štev.	1 do	60
„ 10. „ 11.	„	„ „ „	61 „	120
„ 11. „ 12.	„	„ „ „	121 „	180

popoldne:

od 3. do 4.	ure	za hiš. štev.	181 do	240
„ 4. „ 5.	„	„ „ „	241 „	300

Najvišja odlikovanja. Njihovo c. in kr. Veličanstvo je blagovolilo v priznanje izvanrednega in požrtvovalnega delovanja v službi pred sovražnikom podeliti naslednja odlikovanja: Viteški križ Franc Jožefovega reda na traku hrabrostne kolajne štabnemu zdravniku v rezervi in poveljniku c. in kr. rezervne bolnice Nagykikinda v Novem mestu g. dr. Evgenu Roth; zlati zaslužni križec s krono na traku hrabrostne kolajne črnovojn. asist. zdravniku g. dr. Ernstu Balkányi in g. dr. Edvardu Varjas; nadalje je Njihovo Veličanstvo odredilo, da se izrazi najvišje pohvalno priznanje za izvrstno službovanje pred sovražnikom: nadporočniku g. dr. Viktorju Déznai; zlati zaslužni križec na traku hrabrostne kolajne v priznanje izvrstnega službovanja pred sovražnikom: poročniku-računovodji v rezervi g. Aleksandru Katz in vojaškemu lekarn. asistentu v rezervi g. Ernstu Szabó. — V imenu Njihovega Veličanstva je cesarska visokost nadvojvoda Franc Salvator blagovolil podeliti: Častni znak Rdečega Križa II. razreda z vojno dekoracijo: štabnemu zdravniku v rezervi in poveljniku c. in kr. rezervne bolnice Nagykikinda v Rudolfovem g. dr. Evg. Roth in črnovojn. asist. zdravniku g. dr. Ernst Balkányi. — Vsi omenjeni zaslužni odlikovanci izvršujejo svoj vojni poklic že nad eno leto v Novem mestu, kjer vživajo vsled svojega prijaznega občevanja pri novomeškem občinstvu splošno spoštovanje.

V boljšo večnost se je preselila 31. julija ob pol 8. uri zvečer občeznana in spoštovana meščanka, trgovka in posestnica gospa Avgusta Kalčič. Že dolgo časa je bolehala; končno jo je vedno hujša bolezen položila na posteljo, kjer jo je rešila nemila smrt nadaljnega mukepolnega trpljenja. Takoj po prejemu zadnje popotnice je mirno zaspala v Gospodu. Navzoči so enoglasno izpovedali, da je bila njena smrt naravnost lepa, smrt sladke ločitve iz trpljenja v večno veselje. Pokojnica je bila v vseh slojih meščanstva in občinstva velečislana gospa. Reveži so se bridko zažalostili ob njeni smrti, ker bila jim je vedno usmiljena dobrotnica. Novomeški trgovci so položili na njeno krsto lep venec s trakom in napisom s zadnjim kolegijalnim pozdravom. Pogreb je bil 2. avgusta ob 6. uri popoldne izvanredno slovesen. Vodil ga je milostlj. g. prošt dr. Seb. Elbert z obilnim spremstvom duhovščine, meščanov in uradnikov ter občinstva iz okolice. Naj počiva v miru dobra gospa in njena duša naj vživa rajsko plačilo!

Okrajnim žitnim nadzornikom za politični okraj novomeški je imenovan gospod Bohuslav Skalicky, c. kr. vin. nadzornik za Kranjsko v Kandiji pri Novem mestu.

Poročil se je v Novemmestu, dne 30. julija g. Karol Kristofič, uradnik Zadružne zveze v Ljubljani z gospodično Marijo Kregelj, modistko iz Ljubljane. Bilo srečno!

Pozor čevljarji! Zadruga čevljarjev naznanja vsem čevljarskim mojstrom, članom zadruge čevljarjev v sodnem okraju Novomesto, da bode odslej naprej prihajalo usnje v gotovih množinah po posebnem mestu, ki se zove „Razdeljevalnica za usnje na Kranjskem“, ki se je ustanovilo za deželo Kranjsko pri obrtni in trg. zbornici v Ljubljani. Usnje: (podplati, notranjiki in opetniki) se bode dobilo pri g. M. Mramorju v Novem mestu; tega usnja ne bo dobil nihče drugi, kakor samo čevljarji-mojstri proti potrdilu. Vsak čevljarski mojster naj torej, predno bo šel usnje kupit, pride k načelniku zadruge g. L. Ciglerju, da bo dobil potrdilo, ker brez potrdila ne bo usnja nobeden dobil.

Novi 10 kronski bankovci. Od 22. julija dalje se nahajajo v prometu novi, umetniško izvršeni 10kronski bankovci, ki so nekoliko daljši od sedanjih ter imajo dva dela: svetlejši in krajši del ima napis „Deset kron“ v vseh avstrijskih jezikih, na drugi pa ogrski grb; temnejši in daljši del je bolj podoben dosedanjemu bankovcu.

Dva junaka. L. 1891 v Osredku rojeni Miha Pirc je padel pri Doberdobu, in na Vihral l. 1895 rojeni Franc Jankovič v Tirolah. Kolikor znano, je dosedaj 29 Leskovčanov darovalo svoje življenje za domovino. Svetila vsem večna luč!

Smrt junaka. Abiturijent novomeške gimnazije Jože Cvelbar, kadetni aspirant, o katerem smo zadnjič poročali, da se je kot težko ranjen podal v bolnico, je vsled ran umrl že v brigadnem sanitetnem zavodu 11. julija. O nenadomestni izgubi kmalu kaj več.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu juliju 1916 je 193 strank vložilo 146.375 K 54 h; 94 strank vzdignilo 72.903 K 57 h; torej več vložilo 73471 K 97 h; stanje vlog 4,394.504 kron 86 h; denarni promet 495.523 kron 18 h; vseh strank bilo je 817.

Umrla je na Vinici gospa Jelena Przetič roj. von Afonassiero, trgovčeva soproga, dne 29. julija ob 6. uri popoldne v 50. letu svoje starosti. Naj počiva v miru!

Ranjen je bil v noči od 23. na 24. julija vrl Dolenjec, praporščak Jožko Marjetič iz Škocijana in sicer na visokih gorah na Italijanskem ter ga pri voju, kateremu je on poveljeval, zelo pogrešajo. Da bi bil kmalu zdrav in zopet dajal „korajžo Kranjskim Janezom“!

Nov denar dobimo 3. avgusta, in sicer pridejo v promet najprvo železni dvajsetvinarski novci. Istočasno bodo umaknjeni iz prometa nikelnasti 20 vinarski novci.

Utonil v Krki je 31. julija ob 2. uri popoludne 18 letni prostovoljni strelec Ivan Mandelc, doma iz krškega okraja. Kopal se je nasproti nekdanjemu kopališču pri Ragovem gozdu, kjer je voda zelo globoka in ima močne vrtince. Slučajno opazita iz Tučkovega vrta davčni asistent g. Karol Golia iz Novega mesta in nadučitelj g. Ludovik Koželj iz Št. Petra, da je na dotičnem mestu nekdo le predolgo že pod vodo. Takoj skoči g. Golia po konci ter drvi po stopnicah na ulico in od tu na vrt prejšnjega mestnega kopališča pod starim streliščem. V trenotku je bil že tudi razpravljen in tudi že plaval v potuhneni Krki. Prispevši na kraj nesreče je kmalu zapazil utopljenca na dnu Krke. Ne oziraje se na lastno smrtno nevarnost potopil se je g. Golia večkrat in skušal priti do njega, dasiravno je bil vsled utrujenosti in slabosti srca ta rešilni poskus naravnost predrzen in skrajna mogočost, da zgine tudi sam v globočini vode. — Po preteku kakih 20 minut je priveslal s čolnom in drogom šolski sluga g. Gustelj Ferlič, ki je utopljenca dvignil in s pomočjo g. Golia spravil na čoln in potem na vrt starega kopališča. Takoj tja prišedči g. dr. Rudolf je poskusil vse mogoče, da zopet pokliče v življenje mladega vojaka, a žalibog bil je ves trud zastonj. — Pogreb nesrečneža je bil 2. avgusta ob 4. uri popoldne. Bodi mu odprt večni raj. — Pri tej priliki gre javna pohvala g. Golia za njegovo občudovanja vredno požrtvovalnost in njegov junaški čin, ki se ni ustrašil lastne smrtne nevarnosti in niti ni upošteval svoje srčne napake, samo da bi rešil domovini vrlega vojaka... Gospod rešitelj je storil nad človeško močjo s to dejansko ljubeznijo do bližnjega in zasluži najvišje priznanje na najvišjem mestu.

Slovo krščanskega junaka. Padel je dne 21. julija 1916 Fr. Cinkole, doma iz Vrhovo pri Št. Jerneju v nadepolni starosti 19 let ter bil pokopan 22. julija v Pergine na Južnem Tirolskem. Pomenljivo je njegovo zadnje pismo na svoje domače, katero je poslal par dni v slovo, kakor da bi že vedel o svoji smrti: „Dragi mi še enkrat domači! — Nikar naj vas preveč ne pretresejo vrstice, katere Vam pišem še enkrat v spomin in slovo, saj mi pravi srce, da za vedno se ne ločimo. Ne žalujte za to za menoj, saj je vsakemu določena doba življenja, ako se tu nič več ne vidimo, bodite v nadi, da se onkraj groba. Dragi moji! Tudi moja duša je

---

pogled. Tudi pozneje ga nisem našla nikoli preveč razburjenega, a globoko zamišljen je postal in bil od dne do dne prijaznejši. Vse je kazalo, da se je boril v svoji notranjosti sam s seboj in je imel premagati vse polno ovir. Tak je ostal vse dni, ki sva jih še prebila skupaj, za čudo tiho in mirno do zadnjega večera pred odhodom. Ta večer je pokleknil pred-me, naslonil glavo na moje roke in čutila sem, kako so se mu burno dvigala prsa in kako se je boril, da se je vzdržal joka. Rekel je nato: „Ljuba žena, uverjen sem o tem, da misliš in me sumničiš, da te ne ljubim. Ali vedi, to ni res... Ljubim te, sem te ljubil in te bom ljubil do zadnjega vzdihljeja, kakor sem ti obljubil pred oltarjem. Neka temna notranja moč je bila v meni, ki me je silila, da sem te navidezno sovražil. Kadarkoli sem te videl obupano in žalostno, sem te še bolj vzljubil, ko poprej in v mojem srcu se je porodilo bolestno hrepenenje po tebi, a pokazati ti tega nisem mogel. Sedaj moram proč na bojno polje, odkoder se morda ne povrnem več. Odpusti mi, odpusti vse žalitve, zakaj že slutnja, da si umrla za-me, se odtegnila mojemu srcu — bi mi bila hujša od smrti.“

Uboga žena iztegne roke, kakor bi hotela nekoga objeti... zakrije si obraz z robcem in zaihti.

„Tako vidite, g. učitelj, me je prosil odpuščanja preden je odšel na vojsko. Ali bi se mogla ustavljati taki prošnji? Kako li? Pozabila sem v hipu na vse preteklo gorjé in v srce se mi je naselila do tedaj nepoznana sreča.

Tako se je zgodilo, da četudi nisem bila srečna žena, postala sem vsaj srečna vdova. Ne žalujem preveč, ker je bil on preje za-me mrtev, a zdaj je ostal spomin nanj lep in čist, da ga ne bom pozabila nikdar. In če bi ga tudi hotela izbrisati iz srca, mi je to nemogoče, dokler bom imela dete-edinčka, ki mu je od dne do dne bolj podoben. Pazila bom nanj, kakor na svoje oko in ga vzgojila z božjo pomočjo tako, da bo kdaj srečnejši, kakor sva bila midva.“

---

polna gorja; težko Vam pišem te-le vrstice. Toda vem, da bi še bolj žalovali, ko Vam bi drugi poročali mojo smrt. Zato jaz Vam zdaj kličem: kmalu se preselim v boljše življenje za milo domovino. Ljuba mati! Vem, kako Vam bode težko, ali prosim Vas, potrpite vse voljno; mora že tako biti, da se v domačemu kraju nič več ne vidimo. Verjemite mi, da je vedno plaval in posebno še sedaj plava moj spomin po krasni Št. Jernejski planjavi in lepih Tolstovrških vinogradih. Oh kako z veseljem bi jih še enkrat pozdravil in kako pridno po njih delal, ko bi mi bilo le še enkrat dano. Nikar ne mislite, da sem tukaj zapuščen; ne, vedno so mi ob strani moji tovariši, kateri mi pridno strežejo ter za vedno zatisnejo moje trudne oči. Jesen je bila, ko smo se poslovili, Bog ve, kaj ste si mislili takrat, ko me je odnesel voz iz mile domače vasi. Gotovo sem se Vam zdel klas, ko gre pod smrtno koso; saj sam nisem bil nič boljših misli. Kako mi je bilo težko ob slovesu; s silo sem se premagoval, da ne bi Vas žalil ali vendar ste mogli spoznati moj prisiljeni nasmeh. Sedaj kličem vsem prijateljem in znancem posebno pa Vam dragi domači: Z Bogom! Vam pa ljuba mati naj Vam Bog osladi stare dni ter naj Vas še dolgo ohrani v družinskem krogu! — Ne žalujte za menoj ali spominjajte se me večkrat. Še enkrat Vam zakličem: Z Bogom! Vaš sin in brat Franc Činkole."

Padel je na laškem bojišču Jakob Češnovar. Vojni kurat dr. Kulovec piše njegovemu očetu sledečo dopisnico: „Naznanjam uradno žalostno vest, da je padel 22. julija 1916 na Laškem Vaš sin, zadet od sovražne granate. Pokopali smo ga 23. julija na skupnem pokopališču blizu gore Cima Dodici. V imenu celega polka Vam izražam ob bridki izgubi svoje najiskreneje sočutje. Bog naj Vas potolaži v Vaši žalosti!" . . . Mati je pa prejela sledeče vrstice od rač. podčastnika: „Naznanjam Vam žalostno vest, da je Vaš sinček Jakob danes zjutraj (23. julija) umrl junaške smrti za domovino. Zadela ga je sovražna krogla v prsa tako, da se je skoro brez muk preselil naš fant, katerega smo imeli vsi radi, v večnost. Izrekam Vam, kakor tudi vsem Vašim sorodnikom iskreno sožalje" . . .

Smrtna kosa v cesarice Elizabete bolnici. — Dne 27. julija je umrla Jera Slapšak občinska uboga iz Vrheka, obč. Tržišče.

Prosimo ono žensko, ki je šla od Novega mesta v Metliko na sejm in je po poti pripovedovala neki drugi ženski, da jej je pisal njen mož iz Rusije, da je ž njim ujet tudi Matija Simonič iz Vinjivrha, župnije Semič, — ujeta sta bila pa oba v Srbiji, — naj naznani svoje ime in bivališče Josipu Klemenčič, Sela št. 8, pošta Suhor pri Metliki, ki se jej bode izkazal prav hvaležnega.

Cerkveno.

Porcijunkula v Novem mestu je bila letos prav dobro obiskovana, boljše kakor dosedajna vojna leta in odkar se zamorejo porcijunkulski popolni odpustki zadobiti pod istimi pogoji tudi v vseh župnijskih cerkvah, kjer ni v istem kraju kakšne frančiškanske, kapucinske ali minoriške cerkve. Od blizu in daleč, posebno iz Belekrajine so priromali pobožni verniki, da si pridobé zveličavnih porcijunkulskih odpustkov. Frančičkanska cerkev je bila oba dneva polna ljudstva, ki je porabilo zlati milostipolni čas ter je prejelo v obilnem številu sv. zakramente. Trije govori so bili globoko premišljeni in so spodbujali poslušalce k bogoljubnemu vstrajnemu življenju in jih navduševali za one vzvišene misli in cilje, ki jih mora imeti vsak obiskovalec Porcijunkule in častilec sv. Frančiška. V zadnji pridigi smo tudi slišali, da je letos 700 letnica, odkar je 2. avgusta leta 1216 sv. Frančišek oznanil vernikom pod papežem Honorijem III. pri posvečenju kapele Marije angelske ali Porcijunkule pri Asizu ta popolni odpustek. Spodobilo bi se, da bi se sedemstoletnica Porcijunkule obhajala kar najslovesnejše, pa radi vojne ni bilo mogoče. Zato se pa priporočuje, naj se letos verniki udeležujejo porcijunkulskih odpustkov posamezno v tem večjem številu na dan Porcijunkule in v nedeljo v domačih župnijskih cerkvah ter jih darujejo za sebe in v pomoč padlim vojakom in dušam v vicah sploh. Dal Bog, da bi obilne molitve v teh dneh in vsi odpustki po priprošnji Marije in sv. Frančiška pripomogle k skorajšnjemu miru in k častni zmagi Avstrije!

Splošno sv. obhajilo mladine preteklo nedeljo v Novem mestu. Z veseljem so se odzvali šolski otroci klicu sv. očeta, ki jih je vabil zadnjo nedeljo, ob drugi obletnici vojnega leta, k mizi Gospodovi. V polnem številu se je mladina zbrala ob en četrt na osem zjutraj pred proštijo in se nato podala v spremstvu svojih gdčn. učiteljic in gg. učiteljev v cerkev. Slovesnost je vodil sam mil. g. prošt dr. Seb. Elbert. S pohvalno vnemo je oskrbel kapiteljski cerkveni pevski zbor lepo petje med sveto mašo. Slovesnost je posebno povzdignil kratek nagovor mil. g. prošta med sv. mašo. V vznesenih besedah je pojasnil pomen tega otroškega praznika mladini, kakor tudi vernikom, ki so se v obilnem številu udeležili te slovesnosti. Po sv. maši se je molila papeževa molitev za mir. Slovesnost je zaključila cesarska pesem na koru. Gotovo bode ostal ta praznik mladini še v poznih letih v neizbrisnem spominu. Bog daj, da bi našla ta otroška molitev kmalu zaželjeni uspeh, nam izprosila zmago in mir!

Franjo Neubauer.

Junakom.

(Borilcem ob Soči.)

Zaklelo se je solnce,
da vse se izžari
v obraze lepe vaše,
borilci hrabri vi!

Upira v kras se kršni,
razbeli kamen skal,
od njih se spet odbija
dušeči, žgoči val.

Pogled vam žge sokolji,
da huje vam plamtí
v srditosti na vraga,
ki vam izpija kri.

Črní, rudí vam lice,
na njem je mrak in svit,
kot če oblak viharen
od žara je oblit.

Ni bela roka vaša
in njen objem je trd.
Poljublja jo le solnce,
a stiska sveti srd.

Poljubi, domovina,
oči, ki zate bdé,
obličje to ožgano,
koščene te roké!

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Po uradnih poročilih zadnjih dni je bil izredno laskavo pohvaljen naš železni tretji armadni zbor, katerega, kakor znano, tvorijo po veliki večini ravno Slovenci. Ponovne napade Italijanov južno od Val Sugana, pri Cima Maora in na Monte Zebio, pri katerih je sovražnik uporabljal sveže in spočite čete, je graški zbor onemogočil z neprimerno hrabrostjo. Da bi Italijani dosegli v tej vojni kak uspeh proti našim četam, uporabili so že vse mogoče moderne iznajdbe, a vse je bilo dosedaj zaman. Sedaj so posegli še po svoji konjenici in jo sedaj prvič v tej vojski pognali k napadu. Preko neke neugodne nižine je navalil cel polk proti našim, kateri so se že davno trdno zakopali. Laški konjeniki so pridrli iz gozdov, drli preko nižin, gričev in mimo vasi, videti je bilo, da bodo vse pogazili, pa sprejel jih je naenkrat ogenj naših strojnih pušk. Njih napad je postala ježa v smrt. Popadal je jezdec za jezdecem, vod za vodom in po kratkem ognju ni bilo jezdecev več. Od celega polka se je komaj eden vrnil. — Da so Italijani vže siti vojne, se povzame lahko iz obvestila nekega švicarskega trgovca, ki se je ravnokar vrnil iz Italije, kakor se poroča iz Curiha, in kateri pravi, da se je gibanje proti vojni v Italiji pomnožilo, navdušenje dela vlada le umetno, vohunstvo in cenzura prekašata v Italiji Rusijo. Italijani čitajo sicer okrašena Cadornova poročila, verujejo pa le vojakom, ki prihajajo iz bojne črte. Ljudje se zanimajo le za vprašanje, kdaj se konča vojska? Ljudstvo je vojske že popolnoma sito. — Italijani zbirajo sedaj nove moči za njih „metodično" ofenzivo. — Uradno se javlja 31. julija, da so naše čete v Dolomitih skoro popolnoma uničile pol brigade italijanskih alpincev in da so se ob Soči zopet vneli manjši boji.

Rusko bojišče. — 29. julija. V Voliniji so Rusi vstrajno ponavljali svoje napade. Proti odseku Pustomyti-Swininchi napadli so Rusi vnovič z močnimi oddelki, a so bili povsod krvavo odbiti. Zelo močni boji razvili so se v prostoru mej zgornjo Turyjo (Zatury) in Swidniki ob železnici Rozyszcze-Kowel. Na južnem krilu bojnega polja na obeh straneh od Lucka proti zahodu idoči cesti ni zamogel sovražnik kljub najhujšemu navalu na nemške postojanke zahodno Turcyna prodreti, temveč je bil s protinapadom popolnoma vržen in je izgubil znaten del predvčerajšnim nam odvzetega ozemlja. V središču nemške črte pri Tristenu posrečilo se je sovražniku, ko je bil večkrat krvavo odbit, v postojanko naših zaveznikov udreti. General pl. Linsingen je odredil, da se preloži obramba za Stochod; nemške čete so se nato brez posebnih ovir umaknile v pripravljene postojanke na severni breg Stochoda. Tudi v okraju Sokula so se 28. julija ljuto bojevali. Na obeh straneh Janovke napadli so Rusi naše postojanke v gostih vrstah, a niso druzega dosegli, kakor da so pomnožili število njih izgub. Armada Woyrscha je odbila 28. julija sijajno na bojnem polju pri Baranovičih ponovne napade na sedem divizij cenjenega sovražnika. — Kakor se uradno poroča 31. julija je bil ruski naval tudi dne 30. t. m. popolnoma odbit. Po širini naše napadene fronte in uporabi moči od strani sovražnika, sme se računati, da so izgubili Rusi v tej bitki najmanj 50.000 mož. Napadalno polje je posejano z ruskimi mrtveci.

Zahodno bojišče. — Po poročilu major Moratha v „Berliner Tagbl." 29. julija o vojnem položaju na zahodu je isti sledeč: Verjetno je, kakor pravijo, da šteje armada angleškega generala Haiga na Francoskem 1,200.000 mož, tudi je mogoče, da je na Francoskem še več angleških sil. Najvažnejša priprava, kar jih je angleški generalni štab moral izvesti pred 1. julijem, je bila razdelitev moštva. — Angleži so bili poraženi pri Pozieres, v gozdu Foureaux, pri Longueval in pri Guillemont, kljub novim skupinam velikih angleško-francoskih sil, s katerimi so nastopili v prostoru med Pozieres in Mauerbachom. Angliji bi morala biti posledica tega nauka, da opusti vojsko na celini in ne hujska več ostale velesile sporazuma na nadaljevanje vojske, a tako daleč še nismo. Predno bodo Angleži dovolj poučeni, morajo biti še bolj tepeni. Prej ko slej si predstavlja major Morath zmago nad Angleži tako, da mora angleška armada doživeti na celini tak poraz, kakršnega je pripravil v vzhodni Prusiji Rusom Hindenburg. Doseženo je že, če že ni preseženo, kar je doživela Anglija na Galipoliju. Čez leto je že nadomestila Rusija svoje izgube, a dvomi se, da bi to storiti mogla tudi Anglija. Major Morath je že večkrat opozarjal, da neizčrpljivega studenca ne predstavlja angleška brambna postava, marveč, da ravno zadošča dobiti toliko nadomestila, kolikor ga pri sedanjem načinu vojskovanja Angleži rabijo, ker ne posluje več dobro novačenje v Indiji in ker se iz raznih razlogov le še seveda v omejenem obsegu zanašajo na Mezopotamijo, Egipt in Solun; le še malo zamoreta pomagati Kanada in Avstralija. — Po uradnem poročilu 31. julija imeli so Angleži in Francozi v brezuspešnih novih bojih ob Somi grozovite izgube.

Balkansko bojišče. Pri spodnji Vojuši se je kakor se uradno poroča 29. julija povečalo bojevanje. — Na bolgarski bojni črti traja vsak dan slaboten topniški ogenj in patruljski boji, ki potekajo ugodno za Bolgare. Bolgarske oddelke na bojni črti Bahovo-Zborsko, 25 km severno od Vodene je skušal sovražnik napasti, a vse napade so Bolgari odbili z velikimi izgubami sovražnega bataljona. Bolgari so izvedli protinapad in se polastili sovražnih strelskih jarkov. Več stotnij srbske šumadijske divizije je poizkušalo se polastiti vrhov severno od vasi Pozar, kakih 25 km od Vodene. S pravočasnim protinapadom so jih vrgli Bolgari nazaj v ravnino.

Razna bojišča. Uradno poročilo iz turškega bojišča dne 28. julija javlja, da so Rusi, ob treh turških armadah, ki stoje na bojni črti, katera se razteza od južne Perzije do Črnega morja, mali umik, ob katerem so Turki prepustili Rusom mesto Erzindžan, proglasili kot velik uspeh. V južni Perziji pa turška armada na desnem krilu neprestano napreduje, mej tem ko v središču operirajoča armada v tem okolišu popolnoma obvladuje aserbejdžanski odsek in ozemlje vzhodno od tod ležeče. Prihodnje operacije, ki se v kratkem razvijejo, pokažejo, kako zelo so se Rusi prenaglili s svojimi povečujočimi majhnimi uspehi, in kako zelo so se motili s svojimi poročili.

Dopisi.

Iz Št. Petra. „Kjer hrabrost in zvestoba na straži v bran stoji...." Te besede znane pesmi so nam prišle na misel, ko smo spet prejeli žalostno vest, da sta izdihnila za domovino dva vrla župljana. Prvi je jedva začel živeti, pa je že končal; 19 letni Anton Blažič iz Kamenvrha je ta. Blag mladenič je bil, skozinskoz vzoren fant, podpora matere-vdove, ponos fare... Vojni kurat dr. Kulovec je sporočil, da je padel 7. julija t. l. na gori Monte Chiesa na Laškem. Pokopan je bil istotam na skupnem vojaškem pokopališču. — Okrog sv. Petra in Pavla pa je bil težko ranjen od sovražne ročne granate na Doderdobu 41 letni Anton Krašev ec iz Harinjevasi. Umrl je 15. m. m. za ranami v bolnišnici pri Ptuju. Zapustil je ženo in 7 otročičev, izmed katerih je najstarejši 10 let star. Kot vojak domačega črnovojniškega pešpolka se je udeleževal bojev v Srbiji, Galiciji in končno proti Lahom. Pokojni je bil vzor moža. Na dan proglašene mobilizacije se je prišel poslovit k domačemu župniku. Le-ta ga tolaži. A. Kraševec dé: „Nisem potrt. Vem, kaj je moja dolžnost. Kristus je trpel za nas, mi moramo za domovino." Mornariški častnik, ki je bil slučajno navzoč pri kratkem razgovoru, dostavi: „Dobri smo, če bomo imeli mnogo takih vojakov." Najbolj ga označuje njegovo pismo, ki ga je pisal ženi tiste dni, predno je bil ranjen. Par vrstic iz njega! „Pišem Ti danes, ko je ravno nedelja in praznik presv. Trojice. Prišel sem ravnokar od sv. maše. Ljuba moja žena! Tako me ni še nikoli bolelo srce kot me sedaj. Kaj bo? Ali bom srečen ali nesrečen? Nadejam se prav slabega. Pripeljali so nas že v tak kraj, da ne bo nič dobrega. Ljuba moja žena! Ko boš to pismo brala, nikar se ustrašiti! Prosi Boga in Marijo, pa bo ona izprosila, da ne bo nič hudega. Če me pa Bog pokliče s tega sveta na bojišču, prosi za-me in jaz bom za-Te. Saj tako vem, da moram dati Bogu, kar je božjega, cesarju pa, kar je cesarjevega. — Prosim Te, ljubezniva moja žena, na otročiče ne pozabi. Lepo jih uči, da Te bodo bolj ubogali. Uči jih z mladega. Saj veš, ko drevesce preraste, se ne dá več pripogibati. Vesel sem jih bil zmeraj. Mislil sem si, ko bodo odrastli, mi bodo pomagali; pa če ne bodo meni, bodo pa Tebi. — Če je božja volja, se še vidimo. A v takem času, kot nas čaka, moramo misliti na vse... Bodite pozdravljeni vsi domači. Povem vam: za-me mi ni, smiliš se mi Ti, ljuba žena, smilite se mi vi, ljubeznivi otročiči. Z Bogom!" Počivaj v miru, dragi Tone!

„Prst poljubil, ki pod njo
hrabro ti leži telo!" (Jenko.)

Iz Adlešič. Umrla je v tukajšnjem župnišču 27. julija Frančiška Lavrič, po dolgi mučni bolezni, previdena s svetimi zakramenti za umirajoče. Pokojnica je bila vseskozi blaga, dobra duša, usmiljenega srca in radodarnih rok do revnih in potrebnih ter ljubeznjiva in postrežljiva nasproti slehernemu, visokemu in nizkemu, ki je prestopil prag gostoljubnega župnišča. Kako visoko je bila pokojna vsepovsod spoštovana, je pokazal njen pogreb. Došlo je ljudstvo v velikem številu ne samo iz domače župnije, ampak tudi iz sosednjih farâ, da ji skaže zadnjo čast. Zanimivo je, da je služila kot izvrstna kuharica v župnišču v Adlešičih 39 let in 10 mescev, toraj samo dva mesca manj kakor 40 let. Rajnka je bila sestra visokega dostojanstvenika generala Ivana Lavrič pl. Zaplaz, doma iz Št. Lorenca pri Trebnjem. — Počivaj v miru nepozabljena Frančiška in tvoja duša naj vživa večno plačilo v nebesih! M. A.

Iz Stopič. Dne 30. julija se je od nas poslovil č. g. kaplan Anton Černugelj. Ker je muzikalično izobražen, je z vnemo gojil petje zlasti cerkveno, kot prijatelj cvetlic pa okusno zaljšal oltarje. Bodi mu izrečena javna zahvala!

Iz Brusnic. Umrl je dne 26. julija v Čateških toplicah ob Savi, kamor je šel iskat zdravja, naš ugledni posestnik iz Brezja France Vovko po domače Brzlan. Pred nekaj leti je bil tudi župan v Brusnicah. Vsled pomanjkanja delavcev in poslov si je nakopal pri oskrbovanju svojega velikega, razven graščine največjega posestva v občini; hud revmatizem, katerega je moral vsako leto preganjati po toplicah. Zadnje mesce ga je pa napadlo še več drugih bolezni, katere pregnati so mu dale toplice edino upanje. Toda žal, ni jih zmagal, pač pa so mu one pretrgale nit življenja, star komaj 44 let. Pokopan je bil v Čatežu ob Savi. Radi koz v Vel. Dolini in okolici ga niso mogli prepeljati na domače pokopališče v Brusnice. Rajnki je bil mož globoko veren, zvest naročnik Dol. Novic in drugih katoliških listov. Za reveže in sosede je imel v vsaki priliki odprte roke in usmiljeno srce. Bog mu daj večni mir in pokoj!

Izlet na Gorjance.

Izlet na Gorjance se je izvršil v nedeljo 23. julija ob prav ugodnem vremenu v vsestransko zadovoljnost udeležencev iz Novega mesta in okolice. Ob 10. uri je bila v prijazni cerkvici sv. Miklavža sv. maša s pridigo, ki jo je daroval preč. g. P. Atanazij Ausser. V kratkem in jedrnatem govoru, ki je bil vseskozi času primeren, je še posebno priporočal poslušalcem hvaležnost do Boga za naš vsakdanji kruh, četudi vsebuje v sedanjem pomanjkanju dovolj vojne grenkobe. Po sv. maši so se opravile molitve za mir in za zmago avstrijskega orožja ter litanije Matere Božje.

Po daljšem odmoru in povžitju seboj prineslih jedil, ki prav na planinah želodcu kaj dobro prijajo, se je nadaljeval izlet na najvišjo točko k sv. Jeri in k sv. Eliji. Žal, da je zob časa nekdanji cerkvici že popolnoma razjedel tako, da se vidijo le še z grmovjem in drevjem zaraščene razvaline. Mej obema cerkvicama pelje meja Kranjske in Hrvaške. Le-ta pot je nekoliko težavnejša, a vsled krasnega razgleda raz vrha prav hvaležna. Na hrvaških košenicah so nas prijazno pozdravljali Vlahi in národno oblečene Vlahinje. Posestnik Hranilovič iz Sošice nam je clo postregel z okusno hrvaško kapljico, za kar mu še na tem mestu izrekamo prisrčno bratovsko zahvalo.

Pri tej priliki znovega potrjujemo, da je polet na bajkepolne Gorjance zares najlepši izlet na Dolenjskem. Vsaka bilka, vsako peresce in drevesce se ti klanja in te pozdravlja in zdi se, da ti vsa narava pripoveduje čarobne pravljice iz preteklih, davnih časov, ko so še na Gorjancih prebivale prelepe deklice Vile in so hodili še mogočni velikani, ki so raztrgali in pohrustali volkove in medvede, kakor kak lakomnik svoje cipe, in kjer so strašile grozne pošasti z devetimi glavami popotnike. Zdi se ti v hladni šumi na Gorjancih, da vidiš pred seboj ukleti grad z zakleto gorsko deklico, da slišiš peti rajsko ptico nebeško glorijo, da vidiš ptico Zlatoperko s prekrasnim perjem itd. Velikanski prepadi te pa nehoté spominjajo na „gluho lozo“, to je hosta v globočini, v katero se ne sliši noben zvon, razven vsakih sto let na sv. večer in v katero še ni stopilo nobeno človeško bitje. Star očka mi je pripovedoval pred 32 leti, da bode v „gluhi lozi“ nabiral antikrist svoje apostole in učence in jih od tukaj pošiljal po vsem svetu v pogubo človeštva. In to se bo zgodilo pet let pred sodnim dnevom. — In kdo še ni slišal ali čital o volkodlaku, divjem možu, hostnem in povodnem možu, nadalje o mrtvaški srajci, pogreznjenem mestu, kresni noči itd., ki imajo vsi svoj izvor, začetek in konec na skrivnostnih Gorjancih? Ne da se popisati, kaj občuti človek, ko stoji pred velikim jezerom in večnim studenčkom, ki imata neusahljivo vodo in baje cele Gorjance napolnjujeta, kakor velikanski sod in če človek še premišljuje zraven bajko, da bodo Uskoki enkrat razlili vso to vodo po vsem Dolenjskem in sami bodo pljuvali zopet ogenj, kakor v starem veku!

Od vseh teh imenovanih in neimenovanih gorjanskih posebnosti imamo v resnici le eden živ spomin in to je „Gospodična“, nad vse ljubeznjiva in prijazna z najboljšim srcem, ki pokrepča še dandanes trudnega izletnika s svojo svežo studenčnico. Dokazana resnica je, da dobi še tako zelo utrujen hribolazec pri tej gospodični novo moč, če izpije le eden kozarček njune oživljajoče vode. Odpade mu vsa utrujenost in vesel in čvrst kakor prerojen koraka dalje na vrh gore. In kakor je nekdaj ta bistri studenček pomladil staro grajsko gospo iz Mehovega pri sprehodu na Gorjancih ter se je vrnila mlada nazaj v naročje začudenega in presrečnega moža, od tistihmal ima ta ljubki izvirček mično ime „Gospodična“, tako se bode pomladil star mož, če se mu naključi, da bode pil to studenčnico na oni sveti večer ob polnoči, ko bode slišal zvon v „gluhi lozi“. — Pridite tedaj, Dolenjci in Gorenjci na naše lepe Gorjance, da pokušate sami njihovo blagodejnost in čarobno moč in krasoto!

Naročajte „Dolenjske Novice!“

Najvišje cene za žive prešiče in za prešičje izdelke.

Deželna vlada ukazuje:

Kadar se prodajajo živi prešiči na drugem kraju, kakor na kraju prevzema (iz hleva) se ne smejo zahtevati in plačati višje cene, kakor so spodaj navedene: a) za pitane prešiče s težo od 60 do 90 kg (prešiči za pitanje), kadar se prodajajo pitalcem in živinorejcem za nadaljno vzrejo za 1 kg žive teže 6 kron 12 v; b) za pitane prešiče vsake teže, kadar se prodajajo za klanje za 1 kilogram po običaju Budimpešta-Köbanya 6 K 94 v; c) za pršutnike s težo čez 40 kg, za 1 kg žive teže 4 K 80 v.

Kadar se prodajajo zaklani prešiči (brez drobovja) v celih ali polovičnih kosih, se ne smejo zahtevati in plačati za 100 kilogramov žive teže višje cene, kakor so spodaj označene: za prešiče brez drobovja, če se prodajajo z glavo in z nogami 700 K; za prešiče brez drobovja, če se prodajajo brez glave in nog 720 K

Kadar prodaja pridelovalec tistim, ki zopet prodajajo, se za 100 kilogramov čiste teže spodaj navedenih prešičjih pridelkov ne smejo zahtevati in plačati višje cene, kakor so spodaj navedene:

A. Za prirejeno, soljeno, prekajeno, papricirano in poparjeno slanino ter za druge vrstne dezertne slanine:

Za namizno slanino, surovo in soljeno 800 K; za namizno slanino, prekajeno 848 K; za hrbtno slanino in za slanino v kosih, surovo ali soljeno 860 K; za hrbtno slanino in za slanino v kosih, prekajeno, papricirano ali poparjeno 910 K; za dezertno slanino (mesno slanino) 910 K. Kadar se prodaja kaka druga vrsta masti in slanine, kakor so spredaj navedene, se za 100 kilogramov čiste teže ne sme zahtevati in plačati višja cena kakor 780 K.

B. Za sveže svinsko meso,

in sicer za stegno, pleče, šinjak 780 K; za karé 860 K; za rebrica in trebušno meso 700 K.

C. Za prekajeno svinjsko meso.

Za gnjat, pleče, šinjak 900 K; za karé 920 K; za rebrica in trebušno meso 800 K. Kadar se prodaja kaka druga vrsta mesa, kakor so pod B in C navedene, se za 100 kg čiste teže svežega mesa ne sme zahtevati in plačati višja cena, kakor 700 K in za prekajeno meso ne več kakor 800 K. V tem paragrafu določene najvišje cene veljajo za dobavo od pridelovalčeve železniške postaje brez omota. Kadar se posiljajo prešičji pridelki vsake vrste, se sme za omot zahtevati in plačati največ 1 odstotek prodajne cene.

Za prodajo živih in zaklanih prešičev ter prešičjih pridelkov določene najvišje cene se umevajo, ako se proda za gotovino na kraju prevzema. Ako se kupnina upa, se smejo terjati čez najvišje ceno samo obresti, ki ne presegajo obrestne mere meničnega eskompta avstrijsko-ogrske banke, veljavnega ob sklepu kupčije, za več nego 2 odstotka.

Kadar se prodaja v trgovini na drobno, to je kadar se neposrednje oddaja porabniku, in sicer če oddaja pridelovalec v množinah do največ 15 kilogramov ali če oddaja tisti, ki zopet prodaja, se za 1 kilogram spodaj navedenih prešičjih pridelkov ne smejo zahtevati in plačati višje cene, kakor so spodaj navedene:

A. Za slanino in svinjsko mast.

Za necvrto surovo mast vsake vrste (tolščo, trebušno mast) in za neprirejeno surovo slanino 8 K 40 v; za scvrto svinjsko mast 9 K 40 v; za namizno slanino, surovo ali soljeno s kožo 8 K 64 v; za namizno slanino, prekajeno s kožo 9 K 12 v; za hrbtno slanino in za slanino v kosih, surovo ali soljeno 9 K 28 v; za hrbtno slanino in za slanino v kosih, prekajeno, papricirano ali poparjeno 9 K 80 v; za dezertno slanino (mesno slanino) 9 K 80 v. Kadar se prodaja kaka druga vrsta masti ali slanine, kakor so spredaj navedene, se za 1 kilogram ne sme zahtevati in plačati višja cena kakor 8 K 40 v.

B. Za sveže svinjsko meso.

Za stegno, pleče, šinjak 8 K 40 v; za karé 9 K 20 v; za rebrica in trebušno meso 7 K 52 v. Kadar se prodaja sveže meso, se umevajo določene cene, vendar brez posebne priklade.

C. Za prekajeno svinjsko meso:

Za gnjat, pleče, šinjak 9 K 72 v; za karé 9 K 20 v; za rebrica in trebušno meso 8 K 60 v. Kadar se prodaja kaka druga vrsta mesa, kakor so spredaj navedene, se za 1 kg svežega mesa ne sme zahtevati in plačati višja cena, kakor 7 K 52 v in za prekajeno meso ne več kakor 8 K 60 v.

Za prodajo notranjih delov, dalje glave in parkljev zaklanih prešičev, in sicer tako, ako prodaja pridelovalec tistim, ki zopet prodajajo, kakor za trgovino na drobno, naj določijo politična okrajna oblastva v svojem območju najvišje cene in naj jih javno razglasé.

Za prodajo klobasarskega blaga bo določila deželna vlada posebej najvišje cene.

Politična okrajna oblastva smejo za svoje območje določiti tudi nižje najvišje cene, kakor so določene v tem ukazu.

Prestopki se bodo kaznovali z denarnimi kaznimi do 5000 K ali z zaporom do šest mesecev. — Ta ukaz dobi moč dne 24. julija 1916. leta.

Istočasno izgubé moč vsi sedaj za trgovino s prešičjimi pridelki obstoječi, od deželne vlade ali z njenim pooblaščenjem od okrajnih oblastev izdani predpisi o najvišjih cenah.

Raznotero.

Nove vrste klobase. Češki listi poročajo, da nameravajo v Pragi uvesti nove vrste klobase za ljudstvo, ki bi se prodajale v brezmesnih dneh po 30 vinarjev kos. Klobase naj bi tehtale 100 gramov in bi bile narejene iz krvi, kaše in masti.

Novi poletni čas nameravajo v Nemčiji obdržati tudi preko 1. oktobra. V tej zadevi so imeli pruski ministri posvetovanje.

Mož-beseda. Nedavno v St. Pavlu umrli železniški kralj james J. Hill, eden najbogatejših Američanov, se je zaljubil, ko je bil še ubog delavec, v natakarico Mary Mahegan, ki je stregla v priprosti gostilni St. Jamesu, kamor je hodil na kosilo. Hill je dekletu obljubil, da jo poroči, kakor hitro si zagotovi primerno stališče, da bo mogel vzdrževati družino. Mary mu je verjela in ni je varal. Bivša natakarica in kuharica je postala žena milijarderjeva. Kasneje si je zgradil Hill v St. Pavlu krasno palačo, iz katere je imel razgled na reko, po kateri je svoj čas kot delavec vozil les v mesto, in na gostilno, v kateri je bil spoznal svojo ženo.

Zdrava kazen! Kakor poročajo listi, morajo v nekem mestu na Češkem ženske, ki so jih ponoči polovili zaradi nečednega obrta, drugi dan pometati ceste. Ker je nekaj žensk iz „boljših“ družin nastopilo proti tej sramotni, pa zdravi kazni, so jim ukazali snažiti vsaj stopnice in hodnike po občinskih in javnih uradih.

Iz mizarja — opat! Pri redovnih volitvah opata samostana Disentis, je izvoljen za opata mnogoletni spiritual in administrator samostana v Münstettu, o. Bonifacij Duwe. Novi opat je bil rojen l. 1859 v Churu na Vestfalskem ter se je izučil mizarstva. Kot stolarski pomočnik je stopil v samostan ter je pričel v 24. letu starosti študirati. Sedaj pa je eden izmed najučenejših članov tega reda.

Loterijske številke.

Trst, 26. julija 20 82 46 42 40

Knjigoveznica
J. Krajec nasl.
v Rudolfovem
še vedno izvršuje vsa navadna dela solidno in kolikor mogoče v vojnih razmerah točno in ceno. Posebno opozarjamo na to šolske in druge knjižnice.
Istotako se priporočuje
Tiskarna.

IVAN SVETEC
brivec in vlasuljar RUDOLFOVO
Glavni trg, nasproti mestni hiši
priporoča že izgotovljene lasne kite v vseh barvah. Izdeluje tudi druge lasne potrebščine ter ima vedno v zalogi **podlage, mila,** pristno tekočino **Hair-petrol** in **Bayrum** proti izpadanju las, potem **Burgit** za sigurno odstranitev kurjih očes in druge toaletne stvari. — **Kupuje na drobno in debelo zmešane in rezane ženske lase.** 128-24-17

JOS. BERGMANN,
LEKARNA v Rudolfovem,
kupuje po najvišji ceni
štupo (seme)
lisičjega répa
(glej podobo)
gorčično seme (ženof),
kamilice
in druga zdravilna zelišča in cvetje.

65-0-2

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.